

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/543,Najnowsza-publicacja-Biura-Udostepniania-i-Archiwizacji-Dokumentow-Instytutu-Pam.html>
31.03.2026, 09:43

Najnowsza publikacja Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej - „Deportacje obywateli polskich z Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi w 1940 roku”

24.11.2003

Publikacja powstała we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji RP oraz z Zarządem Rejestracji i Zasobów Archiwalnych Federalnej Służby Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej. Dzieło zawiera 172 dokumenty proveniencji NKWD oraz władz państwowych i partyjnych ZSRS, które wiążą się ściśle z deportacjami przeprowadzonymi w 1940 roku na Kresach Wschodnich RP, będących wówczas pod okupacją sowiecką. Przez swą masowość i brutalność, deportacje były niezwykle tragiczne dla wywożonych na Sybir i do Kazachstanu obywateli polskich. Tragizm ten oddają publikowane w książce dokumenty. Wymierzone przeciwko określonym grupom społecznym skazanym na powolne wyniszczenie, wywózki te spowodowały nieludzkie cierpienia całych rodzin.

Pierwszą deportacją - 10 lutego 1940 roku - wymierzoną w osadników i leśników, według materiałów źródłowych NKWD zostało objętych 139 299 osób. Druga wielka deportacja - 13 kwietnia 1940 roku - dotknęła 60 351 osób. Byli to członkowie rodzin represjonowanych wcześniej oficerów Wojska Polskiego, policjantów, strażników więziennych, żandarmów, wywiadowców, a także ziemian, fabrykantów i wysokich urzędników państwowych. Trzecią, nie mniej wielką deportacją, przeprowadzoną w czerwcu i lipcu 1940 roku, objęto 76 246 bieżenców, czyli uciekinierów z terenów Generalnego Gubernatorstwa i ziem włączonych do Rzeszy, którzy poszukiwali opieki u władz sowieckich, a zamiast niej znaleźli się w transportach wiozących ich na Sybir. Oprócz nich aresztowano i wywieziono 16 617 osób samotnych, a ponadto 4767 polskich wojskowych i policjantów internowanych do lipca 1940 roku na Litwie.

W sumie tegoż roku objęto deportacjami 297 280 osób, zaś miary dopełniło dodatkowe wysiedlenie z 800-metrowej strefy przygranicznej mieszkańców 35 541 gospodarstw wiejskich. Działania owe w znacznym stopniu przyczyniły się do depolonizacji ziem zabużańskich. Znaczenie tej publikacji polega przede wszystkim na przytoczeniu oryginalnych dokumentów, dotychczas w ogóle nie udostępnianych badaczom historii najnowszej.

Doboru dokumentów do publikacji dokonali wspólnie archiwiści Federalnej Służby Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej oraz Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej. Komitet Redakcyjny przygotowując je do druku postawił przed sobą zadanie przedstawienia ich w wersji oryginalnej i polskim tłumaczeniu, co znacznie ułatwia korzystanie z książki. Książka jest wyposażona w aparat naukowy (przypisy, indeks nazwisk i spis miejscowości).

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Institut Pamięci Narodowej
- Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej
Federalna Służba Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej

DEPORTACJE obywateli polskich z Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi w 1940 roku

Федеральная служба безопасности Российской Федерации
Министерство внутренних дел и администрации Республики Польша
Институт национальной памяти
- Комиссия по преследованиям преступлений против польского народа

ДЕПОРТАЦИИ польских граждан из Западной Украины и Западной Белоруссии в 1940 году

